

A decorative graphic on the left side of the page. It consists of a large blue triangle pointing right, followed by a series of smaller triangles in light grey, green, and blue, creating a sense of movement and depth.

Förstudie av eventuellt jäv

Förstudie
Region Gotland

2026-04-13

Antal sidor 9

1 INNEHÅLLSFÖRTECKNING

2	Bakgrund	3
3	Syfte, revisionsfrågor och avgränsning	3
3.1	<i>Avgränsning och ansvarig styrelse</i>	3
4	Revisionskriterier	3
5	Metod	4
6	Resultat av granskningen	5
6.1	<i>Vad säger kommunallagen om jäv?</i>	5
6.2	<i>Regionens riktlinjer och rutiner rörande jäv och andra intressekonflikter</i>	6
6.3	<i>Finns det behov av en fördjupad granskning?</i>	7
6.3.1	<i>Bedömning</i>	8
7	Samlad bedömning	10

2 BAKGRUND

Azets Revision & Rådgivning AB har av Region Gotlands revisorer fått i uppdrag att genomföra en förstudie avseende ett ärende om misstänkt jäv.

Media har uppmärksammat misstanke om jäv för en förtroendevald inom Region Gotland som nyligen rekryterats till det av regionen helägda bolaget Gotlandshem AB. Regionens chefsjurist har lämnat ett utlåtande i jävsfrågan varefter slutsats dragits att jäv inte förelegat.

Revisionen har bedömt att det finns risk för brister i hanteringen. Därför har revisorerna beslutat att genomföra en förstudie av hanteringen av jäv i regionen, med utgångspunkt i genomförd utredning.

3 SYFTE, REVISIONSFRÅGOR OCH AVGRÄNSNING

Förstudien syftar till att bedöma om hanteringen av jävsfrågan i det aktuella fallet föranleder en fördjupad granskning.

Förstudien avser besvara följande revisionsfrågor:

- Finns det utifrån genomförd juridisk bedömning något som medför behov av en fördjupad granskning eller fortsatt utredning?

3.1 AVGRÄNSNING OCH ANSVARIG STYRELSE

Granskningen avgränsas till det aktuella ärende som uppmärksammats i media.

Granskningen avser regionstyrelsens ansvar för regionens hantering av jäv.

4 REVISIONSKRITERIER

Granskningen utgår från nedanstående revisionskriterier:

- kap. 47-49 §§ kommunallagen (2017:725)
 - Bestämmelser om jäv för fullmäktige.
- kap. 6 § kommunallagen (2017:725)
 - Den interna kontrollen ska vara tillräcklig för att förebygga fel och oegentligheter i verksamheten, och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.
- 6 kap. 28-32 §§ kommunallagen (2017:725)
 - Bestämmelser om jäv för styrelsen och övriga nämnder.
- 5, 16–18 §§ förvaltningslagen (2017:900)
 - Krav på saklighet och opartiskhet samt jävsregler.
- Regionens interna regelverk, policys och beslut rörande jäv.

5 METOD

Granskningen har genomförts genom dokumentstudier samt en fallstudie.

Dokumentstudiernas syfte är till att ge oss information om till exempel organisering och arbetssätt. Vi har bland annat granskat regionens riktlinjer för jäv och andra intressekonflikter och riktlinjer mot mutor och korruption.

Fallstudien omfattar granskning av det ärende som förstudien avser. Syftet har varit att ganska om genomförandet är förenligt med lagstiftning, interna riktlinjer och rutiner.

Vi har inte genomfört några intervjuer inom ramen för denna förstudie. Detta eftersom vi bedömt att nivån på de skriftliga svar som förvaltningen försett oss med, samt tillhörande underlag utgjort tillräckligt underlag för att besvara syftet och revisionsfrågorna.

De bedömningar som avlämnas i granskningen har utgått ifrån följande bedömningsnivåer.

Rapporten är faktakontrollerad av utsedd tjänsteperson vid regionstyrelseförvaltningen.

6 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

6.1 VAD SÄGER KOMMUNALLAGEN OM JÄV?

Rörande jäv för ärenden som behandlas i fullmäktige framgår följande av kommunallagens femte kapitel:

47 § En ledamot får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör ledamoten själv, ledamotens make, sambo, förälder, barn eller syskon eller någon annan närstående. I fråga om jäv för ledamöter ska 6 kap. 30 § andra och tredje styckena tillämpas. Vid fullmäktiges beslut i fråga om jäv gäller 6 kap. 32 §. Vad som sägs om nämnd i dessa bestämmelser ska i stället gälla fullmäktige.

Avseende jäv i nämnder framgår följande av kommunallagens i sjätte kapitel:

28 § En förtroendevald är jävig, om

1. han eller hon eller någon närstående är part i ärendet eller annars kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,
2. han eller hon eller någon närstående är eller har varit ställföreträdare eller ombud för en part i ärendet eller för någon annan som kan antas bli påverkad av beslutet i en inte oväsentlig utsträckning,
3. ärendet rör tillsyn över sådan kommunal verksamhet som han eller hon själv är knuten till, eller
4. det finns någon annan särskild omständighet som gör att hans eller hennes opartiskhet i ärendet kan ifrågasättas. *Lag (2022:638).*

30 § En förtroendevald som är jävig i ett ärende hos en nämnd får inte delta eller närvara vid handläggningen av ärendet. Den förtroendevalde får dock vidta åtgärder som inte någon annan kan utföra utan att handläggningen försenas avsevärt.

Den som känner till en omständighet som kan antas utgöra jäv mot honom eller henne ska självmant uppge det.

Har det uppkommit en fråga om jäv mot en förtroendevald och har någon annan inte trätt i dennes ställe, ska nämnden snarast besluta i jävsfrågan. Den som jävet gäller får delta i prövningen av jävsfrågan endast om nämnden annars inte är beslutsför och någon annan inte kan tillkallas utan olägligt uppskov.

31 § Om ett ärende hos en nämnd berör ett aktiebolag där kommunen eller regionen äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller regionen utser minst hälften av styrelseledamöterna, ska den som handlägger ärendet inte anses jävig enligt 28 § 2 eller 4 enbart på grund av att han eller hon är ställföreträdare för bolaget eller stiftelsen eller på något annat sätt är knuten dit. Detta gäller inte när en nämnd handlägger ärenden som avser myndighetsutövning mot enskilda.

6.2 REGIONENS RIKTLINJER OCH RUTINER RÖRANDE JÄV OCH ANDRA INTRESSEKONFLIKTER

Av riktlinjen "*Jäv och andra intressekonflikter*"¹ framgår att syftet med riktlinjen är att visa risker som kan uppstå i ärendehanteringens samt att ge medarbetare och förtroendevalda vägledning i hur dessa skall handla när de stöter på frågor där opartiskheten kan ifrågasättas, så kallat jäv. Vidare beskrivs att jäv uppstår när en medarbetare, en förtroendevald eller någon närstående till dessa är sökande i ett ärende eller har ett intresse i ärendets utgång på så sätt att det kan medföra nytta eller skada för den som är medarbetare, förtroendevald eller en närstående. Som medarbetare eller förtroendevald kan man också vara jävig om det finns någon särskild omständighet som skulle kunna rubba förtroendet för opartiskheten, till exempel om man är:

- vän eller ovän med någon som är part eller intressent i ärendet.
- ekonomiskt beroende av part eller intressent.
- engagerad i saken på sådant sätt att misstanke lätt kan uppstå om att en opartisk bedömning inte görs.

Riktlinjen lyfter särskilt hur det ibland uppstår situationer som kan vara svåra att bedöma ur jävssynpunkt. I sådana fall tillämpas "*försiktighetsprincipen*" vilken innebär att det kan vara bäst att avstå från att delta i hanteringen av ärendet för säkerhets skull.

I dokumentet "*Riktlinjer mot mutor och korruption*"² beskrivs det att Region Gotland har nolltolerans mot korruption och mutor. I riktlinjen beskrivs bland annat att det inom det offentliga handläggs ärenden och andra uppgifter som ofta har stor betydelse för enskilda människor eller företag. En grundförutsättning är att man aldrig agerar på ett sådant sätt att förtroendet för myndigheters, styrelser, nämnders eller förvaltningars saklighet eller opartiskhet kan rubbas. En anställd eller förtroendevald ska inte ens kunna misstänkas för att låta sig påverkas av ovidkommande önskemål eller hänsyn i sitt arbete.

Inom ramen för granskningen har vi fått ta del av ett protokollsutdrag från regionstyrelsens sammanträde med rubriken "*Återrapportering av uppdrag. Åtgärdsprogram utifrån kunskapsanalys gällande oegentligheter och korruption*". I protokollet framgår att det finns ett uppdrag om att ta fram en uppförandekod som ska rapporteras till regionstyrelsen vid sammanträdet i december 2024³. Uppförandekoden beskrivs vara ett dokument som närmare ska känneteckna vad ett professionellt agerande är. Kodens beskrivs även fungera som ett stödjande och sammanhållande styrdokument till ett stort antal andra riktlinjer. Däribland ingår riktlinjerna för mutor och jäv och representation men också till exempelvis riktlinjen för bisyssla och riktlinjen för inköp. Vi har emellertid inte tagit del av en beslutad uppförandekod vid tidpunkten för förstudien.

¹ Fastställd av kommunfullmäktige. Daterad 2010-05-18

² Antagna av kommunstyrelsen 2008-09-18. Reviderade av regionfullmäktige 2015-06-15, § 200.

³ Daterad 2024-09-05. RS § 261. Ärendenummer: RS 2023/1742.

Därtill har vi fått uppgift från förvaltningen om att de förtroendevalda bland annat får information om jäv på regionens hemsida⁴. På hemsidan beskrivs bland annat följande: *”den som är jävig är själv skyldig att anmäla det till ordföranden (och gärna även till nämndsekreteraren). Det är du själv som ska uppmärksamma om det finns något som kan göra dig jävig i ett ärende. Vet du med dig om att du är jävig, får du inte delta i handläggningen av ärendet. Är du osäker ska du väcka frågan så får nämnden eller fullmäktige rösta om du är jävig eller inte.”*

6.3 FINNS DET BEHOV AV EN FÖRDJUPAD GRANSKNING?

I Gotlandshems AB:s ägardirektiv⁵ framgår bland annat att Region Gotland ska långsiktigt företrädas på den lokala bostadsmarknaden genom det helägda och allmännyttiga bostadsbolaget Gotlandshem AB. Genom sin verksamhet ska Gotlandshem AB bygga, utveckla och tillhandahålla bostäder och därigenom bidra till Region Gotlands sociala bostadspolitik. Gotlandshem AB ska bland annat verka för utveckling, befolkningsökning och att Gotland är en socialt trygg plats att bo och leva på.

En kort tidslinje över det specifika fallet

- **7 november 2025**
 - Av anställningsavtalet framgår att den förtroendevalda i fråga skrev på ett anställningskontrakt med Gotlandshem AB som strategisk affärsutvecklare. Den förtroendevalda var vid tillfället regionråd, vice ordförande i regionstyrelsen och ordförande i miljö- och byggnämnden.
- **10 december 2025. Regionfullmäktige sammanträder RF § 214.**
 - Fullmäktige beslutar om bolagsordning och ägardirektiv för Gotlandshem AB. Berörd förtroendevald har inte anmält jäv, eller hänvisat till 5 kap. 47 § i kommunallagen.
- **28 januari 2026. Regionstyrelsens sammanträde RS § 7.**
 - Regionstyrelsens beslutar om lån hos Finansiering från Europeiska Investeringsbanken, § 7 som berör Gotlandshem AB. Berörd förtroendevald har inte anmält jäv, eller hänvisat till 6 kap. 31 § i kommunallagen.
- **8 februari 2026**
 - Den förtroendevalda meddelar att hen tar timeout från sina uppdrag i regionen.
- **8–9 februari 2026. Utredning av ärendet genomförs av regionjurist**
 - Mejlväxling sker mellan bland annat regionjurist, regiondirektören och fullmäktiges ordförande. Resultatet av utredningen återges nedan.

⁴ <https://gotland.se/region-och-politik/guide-for-fortroendevalda/juridik-som-paverkar-ditt-uppdrag> [gotland.se].

⁵ Fastställd av regionfullmäktige Datum 2023-06-19. Gäller 2024-2027. Ärendenr RS 2023/303

Vi har som ovan nämnt, tagit del av mejlkorrespondens där regionens jurist beskriver följande kring det specifika ärendet:

"Följden av jäv är att ett beslut blir möjligt att framgångsrikt angripa genom överklagande. Har beslutet vunnit laga kraft, är frågan om jäv från rättslig synpunkt överspelad (även om det förekommit jäv i handläggningen). Att det är överspelat i sig påverkar dock inte förhållanden som gör att regionens anseende påverkas negativt. För att undvika förtroendskada brukar, utöver formellt jäv, från lämplighetssynpunkt ett visst säkerhetsavstånd rekommenderas i ärenden där det kan framstå som om man skulle kunna tjäna mer än en herre.

Jävsgrunderna i fullmäktige och i nämnd skiljer sig åt. I fullmäktige ska det personligen angå ledamoten och då krävs ägarintressen eller andra tydliga ekonomiska intressen. Att bara ingå som en del i ett större kollektiv utgör sällan jäv i fullmäktige. I nämnd och andra beredande organ räcker det med att opartiskheten kan ifrågasättas. Det finns vissa undantag från jäv när det gäller företrädare för majoritetsägda kommunala bolag."

Regionens jurist bedömer i mejlkorrespondensen att enbart det förhållande att den förtroendevalda är en företrädare för Gotlandshem AB inte resulterar i jäv i de aktuella ärendena men: *"om det däremot skulle framkomma att den förtroendevalda t.ex. utlovats tjänsten hos Gotlandshem genom att möjliggöra vissa saker för bolaget, är det jäv. Så det hänger på omständigheterna."*

6.3.1 Bedömning

Vår bedömning är att det **inte**, utifrån genomförd juridisk bedömning, finns något som medför behov av en fördjupad granskning eller fortsatt utredning.

Bakgrunden till vår bedömning är att vi delar regionjuristens bedömning av jävsfrågan i de två aktuella ärendena. När det gäller beslutet som fattades i regionfullmäktige den 10 december är vår bedömning att beslutet i sig inte går att härleda till att den förtroendevalda har något egenintresse, varken ekonomiskt eller personligt, i utfallet av det ärendet.

Gällande beslutet i regionstyrelsen den 28 januari bedömer vi att undantaget från jävsreglerna för aktiebolag där kommunen äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller regionen utser minst hälften av styrelseledamöterna är tillämpligt. Gotlandshem AB faller inom denna kategori av bolag då bolaget är helägt av regionen.

Vi kan konstatera att det i regionens riktlinjer för jäv och andra intressekonflikter finns en så kallad försiktighetsprincip. Där framgår att om man som förtroendevald ska tillämpa denna vid osäkerhet på om man är jävig eller ej. Principen innebär att det då kan vara bäst att avstå från att delta i hanteringen av ett ärende för säkerhets skull. Vår granskning visar att den förtroendevalda i fråga varken anmält jäv eller hänvisat till undantag för jävsreglerna i de specifika ärendena. Mot denna bakgrund bedömer vi att den förtroendevalda inte förhållit sig till försiktighetsprincipen som beskrivs i gällande riktlinje. Den ska tillämpas vid osäkerhet om jäv föreligger eller ej och vi kan inte avgöra om så varit fallet. Agerandet har emellertid väckt frågor i media och inom regionen, något som sannolikt hade kunnat undvikas genom att tillämpa principen eller peka på gällande undantagsregler i samband med behandlingen av de aktuella ärendena.

Vi delar även regionjuristens bedömning att jäv förelegat om besluten av den förtroendevalda fattats för att erhålla gentjänster av bolaget. Vi har inte fördjupat oss i detta inom ramen för denna förstudie men bedömer att ärendenas karaktär inte är av den arten att det indikerar ett sådant förhållande.

7 SAMLAD BEDÖMNING

Syftet med förstudien har varit att bedöma om hanteringen av jävsfrågan i det aktuella fallet föranleder en fördjupad granskning.

Vår samlade bedömning utifrån granskningens är det inte finns något behov av en fördjupad granskning.

Bakgrunden till vår bedömning är att vi delar regionjuristens bedömning av jävsfrågan i de två aktuella ärendena. När det gäller beslutet som fattades i regionfullmäktige den 10 december är vår bedömning att beslutet i sig inte går att härleda till att den förtroendevalda har något egenintresse, varken ekonomiskt eller personligt, i utfallet av det ärendet.

När det gäller beslutet i regionstyrelsen den 28 januari bedömer vi att undantaget från jävsreglerna för aktiebolag där kommunen äger minst hälften av aktierna eller en stiftelse där kommunen eller regionen utser minst hälften av styrelseledamöterna är tillämpligt. Gotlandshem AB faller inom denna kategori av bolag då bolaget är helägt av regionen.

Vi bedömer vidare att den förtroendevalda inte förhållit sig till försiktighetsprincipen som beskrivs i regionens riktlinje. Den ska tillämpas vid osäkerhet om jäv föreligger eller ej och vi kan inte avgöra om så varit fallet. Agerandet har emellertid väckt frågor i media och inom regionen, något som sannolikt hade kunnat undvikas genom att tillämpa principen eller peka på gällande undantagsregler i samband med behandlingen av de aktuella ärendena.

Vi delar regionjuristens bedömning att jäv förelegat om besluten av den förtroendevalda fattats för att erhålla gentjänster av bolaget. Vi har emellertid inte fördjupat oss i detta inom ramen för denna förstudie men bedömer att ärendenas karaktär inte är av den arten att det indikerar ett sådant förhållande.

Se inledning samt respektive rapportkapitel för en mer detaljerad beskrivning.

Datum som ovan

Azets Revision & Rådgivning AB

Micaela Hedin

Certifierad kommunal revisor

John Martinsson

Verksamhetsrevisor

Veronica Hedlund Lundgren

Certifierad kommunal revisor

Mikael Lind

Certifierad kommunal revisor